

**“MUAMMOLI TA’LIM TEXNOLOGIYASI VA UNDAN
FOYDALANISHNING O’ZIGA XOS XUSUSIYATLARI(SOHALAR
BO’YICHA”**

Samatova Xalima Nuralievna

Osiyo xalqaro universiteti 1-bosqich magistranti

Pedagogika yo‘nalishi

+998952208482

Annotatsiya

Ushbu tezisda muammoli ta’lim texnologiyasining mazmuni, uning ta’lim jarayonidagi o’rni va samaradorligi yoritilgan. Texnologiyaning turli sohalarda – tabiiy, texnik va ijtimoiy-gumanitar fanlarda qo‘llanish xususiyatlari tahlil qilinadi. Muammoli ta’limning o‘quvchilar fikrlash faoliyatini rivojlantirishdagi roli, u orqali o‘quvchilarning mustaqil izlanishga bo‘lgan qiziqishi va ijodiy salohiyati oshishi ilmiy asosda yoritilgan. Tezisda muammoli yondashuvning afzalliklari va ta’lim sifatiga ta’siri haqida xulosa beriladi.

Kalit so‘zlar: muammoli ta’lim, pedagogik texnologiya, ta’lim jarayoni, mustaqil fikrlash, interaktiv metod, sohalar bo‘yicha qo‘llash, ijodiy izlanish.

Zamonaviy ta’lim tizimida o‘quvchilarning mustaqil fikrlashi, tahliliy yondashuvi va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlar muhim o‘rin tutmoqda. Shunday yondashuvlardan biri – muammoli ta’lim texnologiyasi bo‘lib, u o‘quvchilarda bilimni tayyor shaklda emas, balki muammoni hal qilish orqali egallashga yo‘naltiriladi. Bu esa bilimni chuqurroq o‘zlashtirish, tafakkur doirasini kengaytirish va ilmiy yondashuvni shakllantirish imkonini beradi.

Muammoli ta’lim texnologiyasi nafaqat umumiy o‘rta ta’limda, balki oliy ta’lim, kasbiy o‘quv yo‘nalishlari, texnik va tabiiy fanlar, shuningdek, ijtimoiy-gumanitar sohalarda ham samarali qo‘llanilmoqda. Bu texnologiyaning har bir sohaga moslashtirilgan holda qo‘llanishi esa uning universalligini va moslashuvchanligini ko‘rsatadi.

Shu jihatdan, muammoli ta’lim texnologiyasining nazariy asoslarini o‘rganish

va turli sohalarda qo'llanish xususiyatlarini tahlil qilish, zamonaviy pedagogik amaliyotda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi: Muammoli ta'lim texnologiyasining nazariy asoslarini o'rganish, uning turli sohalarda qo'llanish xususiyatlarini tahlil qilish va samaradorligini ochib berish.

Tadqiqotning vazifalari:

1. Muammoli ta'lim texnologiyasining mohiyati va ilmiy asoslarini yoritish;
2. Mazkur texnologiyaning an'anaviy ta'limdan farqli jihatlarini tahlil qilish;
3. Muammoli ta'limning tabiiy fanlar, ijtimoiy-gumanitar fanlar va texnik yo'nalishlarda qo'llanishiga oid misollarni ko'rib chiqish;
4. Muammoli ta'limning o'quvchilar faoliyatiga ta'sirini baholash;
5. Uning samaradorligini oshirishga doir taklif va tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqotning ob'ekti: Zamonaviy ta'lim jarayoni va unda qo'llanilayotgan pedagogik texnologiyalar.

Tadqiqotning predmeti: Muammoli ta'lim texnologiyasining mazmuni, shakllari va uni turli fan sohasida qo'llash xususiyatlari.

Muammoli ta'lim texnologiyasi – bu o'quvchilarni o'z fikrini mustaqil shakllantirish, qaror qabul qilish va muammoni tahlil etishga yo'naltiruvchi ta'lim usulidir. Bu texnologiya asosida bilimlar tayyor ko'rinishda emas, balki savol-javob, tahlil, izlanish orqali egallanadi. O'quvchi avvalo muammoni tushunadi, uni tahlil qiladi va yechim topishga harakat qiladi.

Muammoli ta'lim quyidagi asosiy bosqichlarda amalga oshiriladi:

1. Muammoli vaziyatni yaratish;
2. O'quvchilarni fikrlashga undash;
3. Muammoni hal qilish bo'yicha takliflar ishlab chiqish;
4. Ye-chimni umumlashtirish va baholash.

Ushbu texnologiya tabiiy fanlar (fizika, biologiya, kimyo)da eksperimentlar orqali, texnik fanlarda esa amaliy masalalar yechish orqali muvaffaqiyatli qo'llaniladi. Masalan, fizika darsida muammoli savol beriladi: "Nega elektr tok

zanjirda harakatlanadi, lekin elektr simlar har doim qizib ketmaydi?" — bu savol o'quvchining izlanishiga turtki bo'ladi.

Ijtimoiy-gumanitar fanlarda esa tarixiy voqealar, adabiy obrazlar, axloqiy muammolar asosida muammoli savollar shakllantiriladi. Masalan, tarix darsida: "Agar 1917-yilgi inqilob bo'lmaganida, Rossiya qanday yo'l bilan rivojlangan bo'lardi?"

Bu yondashuv o'quvchilarning quyidagi ko'nikmalarini rivojlantiradi:

Tahlil qilish va tanqidiy fikrlash;

Muammoli vaziyatni anglashi va qaror qabul qilishi;

Jamoadi ishlash va fikr almashish.

Shuningdek, muammoli ta'lim metodlari interaktivlikni oshiradi va o'quvchini passiv qabul qiluvchidan faol ishtirokchiga aylantiradi.

Xulosa qilib aytganda muammoli ta'lim texnologiyasi zamonaviy pedagogik yondashuvlar ichida eng samarali va faol usullardan biri hisoblanadi. Ushbu texnologiya o'quvchilarni faollikka, mustaqil fikrlashga, tahliliy yondashuvga va ijodiy izlanishga undaydi. U turli fan yo'nalishlarida o'ziga xos shakllarda qo'llanilishi bilan ajralib turadi: tabiiy va texnik fanlarda — amaliy misollar va eksperimentlar orqali, gumanitar sohalarda esa — bahsli savollar va muammoli vaziyatlar asosida.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, muammoli ta'lim metodlarini oqilona qo'llash o'quvchilar bilimining chuqurligi, mustahkamligi va amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalarini sezilarli darajada oshiradi. Kelajakda ushbu texnologiyadan yanada kengroq va samarali foydalanish ta'lim sifatini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.